

dr Renata Król-Mazur

Adiunkt

Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych

Uniwersytet Jagielloński

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: Renata Król-Mazur

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem miejsca i roku ich uzyskania oraz tytuł rozprawy doktorskiej:

(a) Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, Wydział Nauk Humanistycznych Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie, 17 grudnia 2004 roku.

Tytuł rozprawy doktorskiej: *Miasto trzech nacji. Dzieje Kamieńca Podolskiego w latach 1699-1793.*

Promotor: Prof. dr hab. Feliks Kiryk

Recenzenci: dr hab. Dariusz Kołodziejczyk, dr hab. Zdzisław Noga

(b) Tytuł zawodowy magistra historii, Wydział Humanistyczny, Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. KEN w Krakowie, 24 czerwca 1998 roku.

(c) Tytuł pracy magisterskiej: *Muzyka i taniec na renesansowym dworze ostatnich Jagiellonów*

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

(a) Od 1 października 2005 roku do chwili obecnej – Uniwersytet Jagielloński, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych, Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych – najpierw Katedra Historii Polski Współczesnej, następnie Katedra Historii Polskiej Myśli Politycznej (od 1 października 2012 stanowisko adiunkta). Jest to nieprzerwanie moje podstawowe miejsce pracy w rozumieniu przepisów prawa o szkolnictwie wyższym.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.)

Osiągnięciem naukowym wynikającym z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.), które przedstawiam do oceny jest cykl publikacji powiązanych tematycznie.

4.1 Tytuł osiągnięcia naukowego

Cykl publikacji powiązanych tematycznie ma tytuł: *Kaukaz Południowy – Ormianie–Diaspora ormiańska. W kręgu polityki, religii i nacjonalizmów.*

4.2 Wykaz publikacji stanowiących podstawę postępowania habilitacyjnego:

Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego to dwie monografie (w tym jedna współautorska) oraz artykuły w czasopismach i rozdziały w pracach zbiorowych. Wymienione są w układzie tematycznym.

[1] Król-Mazur R., *GU(U)AM – od deklaracji po rzeczywistość*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”, t. XLVIII (2013), s. 293-325. [LISTA ERIH – 10 pkt.].

[2] Król-Mazur R., *Kościół i religia w postradzieckiej Armenii*, [w:] *Rozpad ZSRR i jego konsekwencje dla Europy i świata*, cz. 2, *Wspólnota Niepodległych Państw*, red. M. Smoleń, M. Lubina, Księgarnia Akademicka, Kraków 2011, s. 271-289.

[3] Król-Mazur R., *Polityczne aspekty działalności Prawosławnego Autokefalicznego Apostolskiego Kościoła Gruzjińskiego po 1991 r.*, [w:] *Na wschód od linii Curzona. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Mieczysławowi Smoleniowi*, red. R. Król-Mazur, M. Lubina, Księgarnia Akademicka, Kraków 2014, s. 279-304.

[4] Król-Mazur R., *The role of the Georgian Apostolic Autocephalous Orthodox Church in conflicts in the South Caucasus*, „Studies into the History of Russia and Central-Eastern Europe”, vol. 51, no 2 (2016), p.117-152, <http://sdr-ihpan.edu.pl/index.php/en/2-uncategorised/64-volume-51-no-2-special-issue.html> [LISTA ERIH – 10 pkt.]

[5] Król-Mazur R., *Świadkowie Jehowy jako najbardziej zwalczana sekta w Armenii*, „Wschodnioznawstwo” (2016), s. 101-118. [LISTA MNiSW B – 9 pkt.]

[6] Król-Mazur R., *Rola religii w konflikcie o Górski Karabach*, [w:] *Armenia – dziedzictwo a współczesne kierunki przemian kulturowo-cywilizacyjnych*, red. P. Nieczuja-Ostrowski, Poznań 2016, s. 241-271.

[7] Król-Mazur R., *Ormiański Kościół Apostolski i jego relacje z władzami politycznymi i społeczeństwem obywatelskim*, [w:] *Polityczne uwarunkowania religii–religijne*

uwarunkowania polityki, t. IV serii Politologia Religii, red. S. Dudra, R. Michalak, Ł. Młyńczyk, Wydawnictwo Morpho i Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2017, s. 217-228.

[8] Król-Mazur R., *Sekty religijne w życiu politycznym Republiki Armenii*, [w:] *Politologia religii*, red. M. Marczevska-Rytko, D. Maj, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2018, s. 407-424.

[9] Król-Mazur R., Dudra S., Maj D., *Polityka wyznaniowa. Wschodnia i ekumeniczna perspektywa eklezjalna*, seria *Politologia religii – Polityka wyznaniowa*. Monografie t. 7, wydawnictwo Morpho i Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2018, ss. 203. Udział 40%
W monografii tej jestem autorem wstępu oraz rozdziałów: V – *Obowiązkowa nauka Historii Kościoła Ormiańskiego w szkołach publicznych jako element polityki wyznaniowej Republiki Armenii*, VI – *Nauczanie religii w szkołach publicznych w Gruzji jako element polityki wyznaniowej Republiki Gruzji*.

[10] Król-Mazur R., *Działalność polityczna abp. Józefa Teofila Teodorowicza w latach 1888-1923*, Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne, Kraków 2013, ss. 240.

[11] Król-Mazur R., *Recepcja encykliki Rerum novarum w poglądach arcybiskupa Józefa Teofila Teodorowicza*, [w:] *Europejskie inspiracje myśli politycznej w Polsce od XIX do XXI wieku. Recepcja-kontynuacja-interpretacja*, red. E. Maj, A. Dawidowicz, Ł. Lewkowicz, A. Szwed, Wydawnictwo Uniwersytetu Marie-Curie Skłodowskiej, Lublin 2013, s. 125-144.

Łączna wartość bibliometryczna publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe wynosi 85 punktów. Oświadczenia współautorów prac wraz z określeniem ich indywidualnego wkładu pracy stanowi załącznik 7.

Pragnę zaznaczyć, że w latach 1999-2018 napisałam 72 teksty, z czego 12 zostało opublikowanych przed uzyskaniem stopnia doktora. Według Harzing's Publish or Perish, liczba cytowań wynosi 29, a indeks Hirscha jest równy 2.

Głównym celem prezentowanego cyklu publikacji jest wyjaśnienie relacji zachodzących między religią a polityką zarówno na obszarze Kaukazu Południowego, jak i w diasporze ormiańskiej w Polsce. Główną hipotezą badawczą jest konstatacja, że zarówno dla Gruzinów, jak i Ormian (w tym także tych żyjących na ziemiach polskich do 1939 r.) religia (a w przypadku Ormian polskich własny obrządek) odgrywa główną rolę w tworzeniu i podtrzymywaniu tożsamości narodowej i to właśnie ona leży u podstaw nacjonalizmu, generując wiele konfliktów. W obu tych państwach Kościół odgrywa ważną rolę w życiu politycznym, a jego liderzy cieszą się ogromnym zaufaniem społecznym i wywierają wpływ na procesy decydowania politycznego. Widoczne jest to zarówno w Gruzji, Armenii, jak i w przypadku funkcjonowania diaspory ormiańskiej w Polsce – w tym ostatnim przypadku jako

punkt odniesienia posłużyła zarówno osoba, jak i myśl polityczna Józefa Teofila Teodorowicza, ostatniego arcybiskupa ormiańskokatolickiego, jednego z czołowych ideologów narodowej demokracji, związanego też z nurtem chrześcijańsko-narodowym. Na marginesie tego głównego nurtu badawczego, którym zajmuje się od kilku lat są także kwestie podejmowanych wobec państw Kaukazu Południowego działań Zachodu o zabarwieniu antyrosyjskim. W ten nurt wpisują się prace poświęcone organizacji GUAM, która od momentu swojego powstania działała dzięki politycznemu i finansowemu wsparciu Stanów Zjednoczonych, zainteresowanych rozwojem współpracy energetycznej z państwami regionu Morza Kaspijskiego. Głównym celem było wykazanie, że państwa regionu Kaukazu Południowego traktowane są bardzo instrumentalnie przez Zachód, dla którego priorytetem jest uzyskanie jak największych korzyści gospodarczych, zapewnienie sobie bezpieczeństwa energetycznego oraz wyparcie wpływów rosyjskich z tego obszaru. Należy podkreślić, że rywalizacja między Zachodem a Rosją o wpływy na Kaukazie Południowym prowadzona jest także na płaszczyźnie religijnej. Apostolski Kościół Ormiański, Prawosławny Autokefaliczny Apostolski Kościół Gruzjiński i Rosyjską Cerkiew Prawosławną łączy wizja zapewnienia „bezpieczeństwa wyznaniowego”, które rozumiane jest jako ochrona tożsamości, tradycji i kultury. Głoszą one sojusz tradycyjnych cywilizacji, skierowany przeciwko „westernizacji”, dominacji Zachodu. Traktują „bezpieczeństwo wyznaniowe” jako komponent bezpieczeństwa narodowego. Łączy je walka z sektami religijnymi (w Armenii poza Ormiańskim Kościołem Apostolskim wszystkie Kościoły i związki wyznaniowe uznawane są za sekty) i równie groźnymi: Kościołem katolickim i wspólnotami protestanckimi. Odniesienia do religii znalazły się zarówno w armeńskiej, jak i rosyjskiej *Strategii bezpieczeństwa narodowego*.

Po uzyskaniu w grudniu 2004 r. stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie historii moja aktywność naukowo-badawcza w pierwszym okresie jeszcze związana była z problematyką historyczną, zwłaszcza z dziejami Ormian w epoce nowożytnej, oraz kwestiami wojskowości. Stopniowo moje zainteresowania naukowe zaczęły coraz silniej przechodzić z nauk historycznych na nauki społeczne (zwłaszcza politologię i stosunki międzynarodowe), aby ostatecznie stać się dominującym obszarem moich badań. Skoncentrowały się one na kilku dziedzinach badawczych:

- 1) myśli politycznej,
- 2) stosunkach międzynarodowych – ze szczególnym uwzględnieniem regionu Kaukazu Południowego,
- 3) mniejszościach narodowych i etnicznych – ze szczególnym uwzględnieniem Ormian,

4) politologii religii – ze szczególnym uwzględnieniem relacji państwo-Kościół w Gruzji i Armenii. Zwłaszcza ten ostatni obszar badawczy przyniósł mi wiele satysfakcji, oraz słowa uznania w gronie specjalistów. Z nim też wiąże swój dalszy rozwój naukowy.

Badania nad regionem Kaukazu Południowego jak też poświęcone Ormianom w Polsce są konsekwencją problematyki poruszanej przeze mnie w doktoracie. Wtedy moje badania prowadzone były tylko w obszarze nauk humanistycznych. Od tego czasu w moim rozwoju naukowym zaszły duże zmiany, które pozwoliły mi na przekierowanie swoich zainteresowań z historii na politologię i stosunki międzynarodowe. Połączeniu tych dwóch dziedzin naukowych (humanistycznej i społecznej) sprzyjał obszar badawczy, którym się zajmowałam. Zarówno Gruzja jak i Armenia są państwami, w których historia warunkuje współczesne dzieje. Można zaryzykować stwierdzenie, że od niej uzależniona jest zarówno ich polityka wewnętrzna jak i zagraniczna. Moje badania nad regionem Kaukazu Południowego w większości odnoszą się do tych dwóch państw. Azerbejdżan znajduje się w nich jedynie w odniesieniu do kwestii wzajemnych relacji sąsiedzkich, jak też realizowania większych projektów (regionalnych jak np. Organizacja GUAM, czy też unijnych jak np. Partnerstwo Wschodnie). Gruzję i Armenię od Azerbejdżanu odróżnia też rola religii w kształtowaniu odrębności narodowej obu tych państw. Państwa te należą do najstarszych, które przyjęły chrześcijaństwo jako religię państwową i od początku rozwijały silne poczucie odrębności religijnej poprzez język, własną tradycję oraz szereg mitów narodowo-religijnych. Przywiązanie do religii (Gruzja i Armenia są na całym Kaukazie jedynymi państwami chrześcijańskimi) i własnego Kościoła pozwoliło Gruzinom i Ormianom przetrwać w burzliwych dziejach utraty państwowości. Wtedy też Kościoły te spełniały równoległe do posługi religijnej, konkretne funkcje polityczno-społeczne. Relacje między religią a polityką są moim głównym obszarem badań w przypadku Gruzji i Armenii. Tematyka ta nie była do tej pory poruszana w polskiej literaturze naukowej, a wiedza o tamtejszych Kościołach była bardzo słaba (o ormiańskim nie istniała). Za granicą badania te podejmowane są przez Ormian żyjących w Armenii jak i w diasporze (głównie amerykańskiej). W Polsce mamy do czynienia z brakiem podstawowych informacji o tych dwóch Kościołach – ich historii, odrębności, funkcjonowaniu oraz prawnym położeniu. Przekonałam się o tym niejednokrotnie wygłaszając na konferencjach referaty temu poświęcone. Czasami miałam smutne wrażenie, że wiedza którą się dzielę, wygłaszane przeze mnie hipotezy i tezy odbierane były przez słuchaczy jako rodzaj uprawianej przeze mnie fantastyki naukowej. Moim celem stało się wprowadzenie do obiegu naukowego, jak i wiedzy powszechnej jak najwięcej informacji na temat współczesnych dziejów tych Kościołów, ich roli w obu państwach, jak i działalności

politycznej. Niestety nadal możemy spotkać się z licznymi błędnymi wypowiedziami na ten temat – przykładem może być zaliczanie Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego do kościołów prawosławnych, czy też używanie w stosunku do Kościoła gruzińskiego określenia cerkiew prawosławna. Moje badania relacji między polityką a religijną w obu tych państwach mogę podzielić na następujące obszary badawcze:

- a) religijna legitymizacja władzy,
- b) implementacja treści i zasad religijnych w sferze politycznej,
- c) upolitycznienie religii i ureligijnienie polityki,
- d) religia jako czynnik generujący lub łagodzący konflikty,
- e) religia jako czynnik warunkujący politykę pamięci.

Znajdują one odzwierciedlenie w opublikowanych przeze mnie tekstach, jak i wygłoszonych na konferencjach licznych referatach (patrz zał. 5).

Punktem wyjścia moich rozważań uczyniłam historyczne podłoże relacji państwo – Kościół. W przeszłości należy szukać źródeł obecnej pozycji kościołów narodowych w Republice Gruzji i Republice Armenii. W przeszłości są także korzenie funkcjonowania w Polsce Kościoła ormiańskokatolickiego (Ormianie polscy podpisali unię z Kościołem rzymskokatolickim w 1630 r., natomiast papież Benedykt XIV utworzył Kościół katolicki obrządku ormiańskiego dopiero w 1742 r.). W Gruzji i Armenii istnieje wiele mitów religijnych, które następnie zostały wykorzystane w sferze politycznej. Proces ten jest szczególnie silny w przypadku Armenii. Tam podatnym obszarem dla mitologii politycznej są zachowania mesjanistyczne i demonizujące oraz pokusa nacjonalizmu w wersji etnocentryzmu. Szczególnie wykorzystywane jest to w przypadku konfliktu o Górski Karabach (który jest konfliktem etnoreligijnym), co również starałam się wykazać w swoich pracach i wygłaszanych referatach. Cechą Ormian, jako wspólnoty diasporalnej jest kultywowanie swoich mitów, wspomnień, rytuałów i wartości rodzinnych. Czynili tak i Ormianie w Polsce, co starałam się udowodnić w moich tekstach, a zwłaszcza w książce poświęconej abp Józefowi T. Teodorowiczowi. Ten *gente Armenus, natione Polonus* przyrównywany był do dzwonu Zygmunta, który przemawia do narodu w najważniejszych chwilach. Będąc jednym z czołowych ideologów Narodowej Demokracji, odegrał dużą rolę w tworzeniu doktryny politycznej narodowego katolicyzmu (próbował ją przeforsować w pracach nad konstytucją marcową). Głównym celem pracy było przeanalizowanie myśli politycznej i myśli społecznej tego wybitnego męża stanu, polityka, najwybitniejszego członka polskiego Episkopatu II Rzeczypospolitej. Zarówno w monografii jak i w artykule podanym w wykazie publikacji stanowiących podstawę postępowania habilitacyjnego

wykazałam, że J. Teodorowicz należy do czołowych twórców katolickiej nauki społecznej na ziemiach polskich. Zwróciłam szczególną rolę na dokonaną przez niego krytykę socjalizmu i komunizmu. Tak jak Armenia odgrywała od czasów wczesnego średniowiecza rolę obrońcy chrześcijaństwa w regionie Kaukazu, tak dla J. Teodorowicza Polska miała być mesjaszem Europy, broniącym jej przed zalewem bolszewizmu. Do głoszonej przez niego idei dziejowej misji Polski nawiązują dzisiaj różne kręgi polityczne.

W prowadzonych badaniach postawiłam wiele pytań badawczych. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy: Co zadecydowało o tym, iż Gruzje i Armenie możemy określić jako państwa ortodoksyjnie chrześcijańskie? Jak doszło do wykształcenia się wśród Gruzinów i Ormian tożsamej identyfikacji etnicznej i religijnej i w jaki sposób generuje ona współczesne konflikty (zarówno wewnętrzne, jak i międzynarodowe)? W jaki sposób Kościoły te stały się współtwórcą ideologii narodowej? Jak możemy znaleźć różnice pomiędzy Ormiańskim Kościołem Apostolskim a Prawosławnym Autokefalicznym Apostolskim Kościołem Gruzińskim na płaszczyźnie relacji państwo-Kościół? W jaki sposób Kościół gruziński i ormiański zapewniły sobie uprzywilejowaną rolę w państwie, uzyskując status Kościołów narodowych? Czy prawna regulacja relacji państwo-Kościół, która usankcjonowana została w umowach konstytucyjnych podpisanych w obu krajach da się pogodzić ze standardami prawa międzynarodowego? W jaki sposób w Gruzji i Armenii państwo prowadzi politykę wyznaniową?

Badania relacji między polityką a religią są badaniami interdyscyplinarnymi i wymagają korzystania z szerokiego warsztatu badawczego (i metod) przypisanego do różnych dyscyplin (subdyscyplin) takich jak historia, politologia, antropologia kulturowa, antropologia polityczna, religioznawstwo. W swoich badaniach naukowych starałam się zawsze postępować zgodnie z postulatem Andrzeja Chodubskiego dotyczącym udoskonalenia metod badawczych na gruncie nauk społecznych i humanistycznych, bowiem głęboko wierzę, że tylko integracja dyscyplin pomoże zachować spójność i kontekst ukierunkowanych badań. Wykorzystuje tradycyjną metodę historyczno-opisową, stosowaną zarówno przez historyków jak i politologów. Z metod badawczych charakterystycznych dla politologii szczególnie przydatna jest analiza instytucjonalno-prawna (oba badane przeze mnie Kościoły mają umowy konstytucyjne z państwem oraz szereg aktów prawnych zapewniających im uprzywilejowaną pozycję w państwie); metoda historyczna; metoda behawioralna, metoda decyzyjna. Z innych metod przydatna jest metoda refleksji, czy filologiczna. Ta ostatnia jest szczególnie przydatna w badaniach dotyczących Armenii (np. identyfikacja etniczo-religijna odzwierciedla się w języku – słowo Hayk-k'ristonya – oznacza ormiańskość i

chrześcijaństwo, przy czym to ostatnie jest rozumiane jako przynależność do Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego). Podstawę prowadzonych badań stanowiła analiza materiałów źródłowych, publikacji naukowych, zasobów internetowych (szczególnie ważnych w przypadku działalności organizacji pozarządowych zajmujących się łamaniem praw człowieka w Armenii i Gruzji). W przypadku relacji państwo–Kościół w Gruzji i Armenii materiały te są głównie anglojęzyczne, rosyjskojęzyczne, ormiańskojęzyczne i gruzińskojęzyczne. W polskiej literaturze naukowej szczególnie widoczny jest brak opracowań dotyczących Armenii. Powstały na ten temat 3 prace (z czego 2 autorstwa Pawła Nieczuji-Ostrowskiego) ogólnie wprowadzające w problematykę badawczą. W mniejszym stopniu udało się wykorzystać metody socjologiczne – wywiady, ankiety, co uwarunkowane jest nieprzekładaniem się identyfikacji religijnej na uczestnictwo w życiu religijnym i wiedzę o własnej religii i Kościele. W przypadku badań nad zagadnieniem funkcjonowania sekt religijnych w obu tych krajach jest to wręcz niemożliwe, albowiem oprócz przedstawicieli Kościoła, nikt nie chce rozmawiać na ten temat.

Podsumowując, chciałaby podkreślić, że za swój największy wkład w rozwój nauk o polityce, a w szczególności w politologię religii (subdyscypliny postulowanej od pewnego czasu) uważam cykl prac poświęconych relacjom państwo-Kościół w Gruzji i Armenii (w tym rozdziały w książce *Polityka wyznaniowa. Wschodnia i ekumeniczna perspektywa eklezjalna* (współautorstwo z S. Dudra i D. Maj, Zielona Góra 2018). Wypełniają one pustkę jaka występuje w Polsce w tym obszarze badawczym. Pragnę podkreślić, że moje badania w tym zakresie są w pełni pionierskie. Można nieskromnie pokusić się o stwierdzenie, że w Polsce tworzą wiedzę o współczesnym Ormiańskim Kościele Apostolskim, jak i Prawosławnym Autokefalicznym Apostolskim Kościele Gruzji i ich pozycji oraz roli w państwie. W porównaniu z badaniami zagranicznymi, moje wyróżnia interdyscyplinarne podejście do tematyki (wykorzystanie historii, politologii, prawa, antropologii kulturowej i antropologii politycznej, religioznawstwa), co pozwoliło mi na bardziej szczegółowe omówienie niektórych problemów badawczych. Na Zachodzie badanie te podejmowane są przez politologów, albo antropologów kulturowych, jednak charakterystyczne jest to, że nie wykorzystują oni nawzajem swoich osiągnięć.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Poza działalnością badawczą, której efektem są prace wskazane jako osiągnięcia naukowe do nadania tytułu doktora habilitowanego, prowadzę badania ściśle politologiczne oraz interdyscyplinarne z pogranicza nauk społecznych (politologia, stosunki międzynarodowe, antropologia kulturowa) i nauk humanistycznych (historia).

W pierwszym okresie po uzyskaniu stopnia doktora, kontynuowałam prace nad problematyką relacji międzyetnicznych oraz ustrojową w okresie staropolskim. Efektem tego były pogłębione badania nad dziejami Ormian polskich, funkcjonowaniem samorządu ormiańskiego w okresie staropolskim oraz relacji międzyetnicznych w tym okresie. Na kanwie przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Feliksa Kiryka rozprawy doktorskiej *Miasto trzech nacji. Dzieje Kamieńca Podolskiego w latach 1699-1793*, pod dokonaniu bardzo znaczących rozszerzeń i uzupełnień, przygotowałam monografię *Miasto trzech nacji. Studia z dziejów Kamieńca Podolskiego w XVIII wieku*, wydawnictwo Avalon, Kraków 2008, ss. 690. Książkę tę mogę zaliczyć do jednego z moich osiągnięć życiowych. Udało mi się zweryfikować niektóre opinie i postulaty pokutujące dotąd w literaturze polskiej, ukraińskiej i rosyjskiej. Niesłusznym okazał się głoszony dotąd przez badaczy pogląd o całkowitym upadku w XVIII stuleciu znaczenia gminy ormiańskiej w Kamieńcu Podolskim. Mimo zmniejszenia się osadnictwa ormiańskiego, gmina ta nie tylko nadal korzystała ze wszystkich służących jej do tej pory praw i przywilejów, ale zyskała też nowe. Nie straciła też na znaczeniu gospodarczym. Ormiańscy kupcy wcale nie zniknęli wyparci ze swej działalności przez Żydów, jak to przedstawiano w literaturze polskiej i zagranicznej. Ormianie zachowali także swoje zgromadzenia rzemieślnicze. Udało mi się w tej pracy ustalić wiele faktów dotąd nieznanych. Książka ta oparta na analizie ogromnej ilości materiałów archiwalnych polskich, rosyjskich, ukraińskich i ormiańskich jest do dnia dzisiejszego bardzo często cytowana zarówno w Polsce jak i za granicą. Problematyka związana z funkcjonowaniem gmin ormiańskich w Polsce, jak i dziejami społeczności ormiańskiej znalazła też odzwierciedlenie w innych moich pracach: *Rola i działalność lwowskich tłumaczy miejskich i ich przedstawiciel Szymon Donabiedowicz*, [w:] *Lwów. Miasto-społeczeństwo-kultura*, t. VII, *Urzędy, urzędnicy, instytucje. Studia z dziejów Lwowa*, pod red. K. Karolczaka i Ł. T. Sroki, Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2010, s. 215-225 (tekst poświęcony jest roli Ormian jako tłumaczy języków orientalnych w czasach staropolskich); *Jewish clients of Armenian Pious Banks in Kamieniec Podolski in the 18-th century*, "Scripta Judaica Cracoviensia", vol. 9 (2011), s. 51-67. Coraz silniej wchodząc w problematykę funkcjonowania diaspory ormiańskiej w Polsce zaczęłam interesować się rolą jaką odgrywa religia dla tej społeczności. Efektem badań były następujące prace: *Kościelne bractwa ormiańskie w Kamieńcu Podolskim w wieku XVIII*, „Lehahayer. Czasopismo poświęcone dziejom Ormian polskich” 2010, nr 1, s.103-122; *Przemiany społeczności ormiańskiej w Polsce pod wpływem unii ze Stolicą Apostolską*, „Krakowskie Pismo Kresowe” R. 8 (2016), s. 15-64; *Lwowskie ormiańskie Bractwo Męki Pańskiej pod wezwaniem św. Grzegorza w świetle*

XVIII w. źródeł, [w:] Львів: місто суспільство культура, Том 10, частина 2, за редакцією О. Аркуші, О. Вінниченка, М. Мудрого, Львів 2017, с. 389-410.

Wierność zainteresowaniom związanym z Ormianami polskimi zaowocowała przechodzeniem w badaniach w czasy coraz bardziej współczesne. Efektem tego były teksty: *Życie towarzyskie Ormian lwowskich od połowy XIX w. do 1939 r.*, „Res Historica” nr 42 (2016), s. 183-219; *Polscy Ormianie, Polacy ormiańskiego pochodzenia, Ormianie w Polsce – czyli o dylematach i problematyce integracji środowisk ormiańskich*, [w:] *Spis podróżny. Polscy Ormianie, Ormianie w Polsce*, red. L. Graczyk i M. Maciejewska, Fundacja Ari Ari i Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Bydgoszcz 2010, s. 17-24. O ile wymienione wcześniej teksty miały charakter historyczny, to ostatni tekst jest tekstem w pełni politologicznym. Poświęcony jest rozbiciu diaspory ormiańskiej w Polsce (nie występuje ono wśród innych ośrodków diasporalnych tej ludności) i skomplikowanym relacjom pomiędzy tzw. starą emigracją, czyli potomkami Ormian przybyłych do Polski w czasach staropolskich, a Ormianami przybyłymi po trzęsieniu ziemi w Armenii w 1988 r. oraz rozpadzie Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Zapoczątkował on moje badania nad problematyką mniejszości ormiańskiej w Polsce. Kolejny godny wymienienia tekst *Czasopismo „Awedis” i jego rola w zbliżeniu różnych środowisk ormiańskich w Polsce*, [w:] *Media mniejszości. Mniejszości w mediach*, red. M. Adamik-Szysiak i E. Godlewska, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2014, s. 71-88, miał na celu zwrócenie uwagi na ogromną rolę jaką dla diaspory ormiańskiej odgrywa czasopismo wydawane we własnym języku, a także wskazanie jakie wyznacza mu się cele i zadania (zbliżenie nowej i starej emigracji). Ze względu na wzmiankowaną powyżej dezintegrację środowiska ormiańskiego i zanik znajomości języka ormiańskiego u starej emigracji „Awedis” musiał być czasopismem dwujęzycznym.

Pracą mającą bardzo interdyscyplinarny charakter (z pogranicza politologii, historii, antropologii kulturowej, literaturoznawstwa) jest kolejny tekst: *Bukowina jako ojczyzna prywatna polskich Ormian*, [w:] *Polska i Rumunia w Europie Środkowej w XX i XXI wieku. Studia, materiały i eseje poświęcone pamięci prof. dr hab. Wojciecha Rojka*, red. A. Kastory i H. Walczak, Księgarnia Akademicka, Kraków 2017, s. 265-287. Omawia on problem redefiniowania tożsamości etnicznej przez polskich Ormian i jest zarazem spojrzeniem na ich funkcjonowanie jako mniejszości w środowisku i kulturze wieloetnicznej Bukowiny.

Podejmowałam także prace z problematyki ustrojowej. Interesowały mnie zwłaszcza rozwiązania z okresu staropolskiego. Efektem tych zainteresowań były prace: *Reformy miejskie w dobie Sejmu Wielkiego. Egzekucja praw na przykładzie Kamieńca Podolskiego*, „Politeja”(2006) nr 1 (5), s. 214-250; *Z tradycji polskiej policji. Komisja Policji Obojga*

Narodów w dobie Sejmu Czteroletniego, [w:] *Policja Państwowa w Drugiej Rzeczypospolitej. Wybrane aspekty organizacji i funkcjonowania*, red. A. Tyszkiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015, s. 11-38. W przypadku tego ostatniego tekstu dzięki gruntownej wiedzy historycznej i dotarciu do zagranicznych materiałów źródłowych, które poddałam szczegółowej analizie, udało mi się zweryfikować niektóre z błędnych hipotez przyjętych przez autorów zajmujących się zagadnieniami bezpieczeństwa narodowego (zwłaszcza Policji Państwowej).

Z rozwojem moich zainteresowań politologicznych wiązało się podjęcie przeze mnie badań nad polską myślą polityczną. Efektem tego (oprócz prac wskazanych w punkcie 4, związanych z osobą abp. Józefa Teofila Teodorowicza) były artykuły: *Idea odrodzonego państwa polskiego w poglądach galicyjskich ugrupowań politycznych do utworzenia Naczelnego Komitetu Narodowego*, „Politeja”, 2010, nr 14, s. 269-300, czy *Było błędem nie uwzględnić psychologii serca młodzieńczego wojownika...*” Arcybiskupa Józefa Teofila Teodorowicza krytyka NKN i Legionów, „Dzieje Najnowsze” R. XLIX (2017), nr 2, s. 99-130. [LISTA ERIH-10 pkt.]. Prace te były związane z profilem badawczym Katedry Historii Polskiej Myśli Politycznej i jej twórcy oraz wieloletniego kierownika prof. dr hab. Jacka M. Majchrowskiego.

W obszarze stosunków międzynarodowych skoncentrowałam swoje badania naukowe na regionie Kaukazu Południowego. Interesowały mnie kwestie porozumień regionalnych, uwarunkowań politycznych, historycznych i kulturowych wzajemnych stosunków między Gruzją, Armenią i Azerbejdżanem. Owocem tego były moje liczne referaty wygłaszane na konferencjach i sympozjach (zał.4) oraz publikacje, wśród których chciałabym wymienić: *GU(U)AM jako przykład próby integracji regionalnej* [w:] *Nowe strategie na nowy wiek-Granice możliwości integracji regionalnych i globalnych*, red. M. Chorośnicki, J. Węc i inni, Krakowska Oficyna Naukowa TEKST, Kraków 2013, s. 297-309. Ta organizacja współpracy regionalnej była stosunkowo słabo znana w Polsce i nie miała solidnego opracowania naukowego. Podjęłam się próby wprowadzenia do obiegu naukowego jak najszerszej wiedzy na jej temat. Rozwinięcie problematyki funkcjonowania organizacji przedstawiłam w artykule tematycznym, wskazanym w punkcie 3. Przykładem analizy poziomu emocjonalno-osobowościowego procesu podejmowania decyzji politycznych (w ujęciu Z. J. Pietrasia) jest mój artykuł *Rola dyplomacji polskiej w czasie wojny gruzińsko-rosyjskiej 2008 roku*, [w:] *Polska w dyplomacji europejskiej w XX-XXI*, red. E. Alabrudzińska, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s. 186-220. Wykazane w nim zostało, że ideologizacja polityki, która była źródłem konfliktu między prezydentem a

rzędem, uniemożliwiła prowadzenie skutecznej polityki zagranicznej w tym okresie. Polskiemu zaangażowaniu w działania na rzecz państw Kaukazu Południowego poświęcony był również artykuł *Kaukaski wymiar Partnerstwa Wschodniego – między interesami Unii Europejskiej a Polski (czy możliwe jest wypracowanie jednej polityki?)*, [w:] *Lepiej nie będzie? Europa w dobie przesilenia*, red. A. Supińska, Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2018, s. 171-211. Jego celem było pokazanie w czym naprawdę interesie jest wiązanie państw Kaukazu Południowego z Unią Europejską i jaki w rzeczywistości jest do tego stosunek Gruzji, Armenii i Azerbejdżanu. Wykorzystując w badaniach analizę instytucjonalno-prawną oraz metodę behawioralną udało mi się wykazać, że zarówno UE, jak też i Polska nie liczą się z różnicami historycznymi, geopolitycznymi i geoeconomicznymi państw regionu, próbując na siłę implementować swoje doświadczenia w transformacji i integracji. Wykazałam też, że Europa stosuje wobec swoich wschodnich sąsiadów typową politykę czasów zimnej wojny – różnicując te kraje i prowadząc wobec nich odmienne polityki, podporządkowane własnym celom.

W ujęciu ilościowym mój dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia naukowego doktora obejmuje 57 opublikowane pozycje, w tym 2 samodzielne monografie naukowe, 1 monografię współautorską, 1 współredakcję monografii naukowej, 20 rozdziałów w monografiach redagowanych, 12 artykułów w czasopismach naukowych i 21 innych pozycji (artykuły publikowane w czasopismach wydawanych przez mniejszości narodowe i etniczne w Polsce, artykuły pokonferencyjne i popularnonaukowe) oraz 3 artykuły przyjęte przez redakcję do druku (w tym artykuł do „The Polish-Armenian Yearbook: History, Law, Political Science”, artykuł w monografii zbiorowej *Prawa człowieka wobec wyzwań współczesnego świata*, wydanej przez Księgarnię Akademicką oraz biogram dla Polskiego Słownika Biograficznego – zaświadczenia w zał. 9a, 9b, 9c). Należy podkreślić, że wśród wskazanych prac znajdują się 2 pozycje w języku angielskim oraz jedna pozycja w języku rosyjskim.

Tabela 1. Ilościowe zestawienie dorobku naukowego z lat 2005-2018

Rodzaj publikacji	Liczba publikacji	Liczba punktów bez uwzględnienia współautorstwa	Liczba punktów z uwzględnieniem współautorstwa
Monografie naukowe w języku polskim	3	65	55
Artykuły w czasopismach recenzowanych w języku angielskim znajdujących się na liście C	1	10	10

Artykuły w czasopismach recenzowanych w języku polskim (w tym artykuły w czasopismach ujętych na liście B oraz poza nią)	7	27	27
Artykuły w czasopismach recenzowanych w języku polskim (w tym artykuły w czasopismach ujętych na liście C)	3	32	32
Artykuły w czasopismach recenzowanych zagranicznych	1	1	1
Rozdziały w monografiach naukowych w języku polskim	20	85	85
Redakcja naukowa monografii	1	4	2
Artykuły w czasopismach nierecenzowanych (zarówno naukowe jak i popularnonaukowe)	21	0	0
Artykuły przyjęte do druku (w tym w czasopiśmie recenzowanym zagranicznym)	1	5	5
Artykuły przyjęte do druku (rozdział w monografii i biogram dla Polskiego Słownika Biograficznego)	2	10	10
ŁĄCZNIE	60	239	227

Wyniki prowadzonych przeze mnie badań były poddawane wielokrotnej dyskusji i ocenie podczas krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych oraz w ramach

odbytego przeze mnie stażu naukowego w zagranicznym ośrodku naukowym. W latach 2005-2018 brałam udział 49 konferencjach, kongresach, sympojach, seminariach, w tym 2 zagranicznych. Niektóre z konferencji organizowanych w Polsce miały charakter międzynarodowy (25). Jedno wystąpienie było w języku rosyjskim. Udział w konferencjach naukowych traktuję jako ważny element rozwoju zawodowego oraz popularyzacji prowadzonych badań. Staram się brać udział zarówno w konferencjach i kongresach zagranicznych, jak i krajowych. Wystąpienia konferencyjne traktuję jako możliwość wymiany informacji, przedyskutowania ważnych problemów badawczych, zbierania opinii odnośnie prezentowanego tekstu oraz pozyskania nowych cennych informacji, które mogę wykorzystać zarówno w pracy badawczej, jak i dydaktycznej.

Dzięki dużej aktywności związanej z udziałem w konferencjach oraz prowadzeniem badań naukowych zostałam zaproszona przez Uniwersytet Wrocławski do udziału w granicie badawczym (współwykonawca) *Alma Mater Leopoliensis. Dzieje Humanistyki Lwowskiej 1661-1946*, okres realizacji 2017-2021.

Część prowadzonych przeze mnie badań była możliwa dzięki uzyskaniu w 2014 r. Stypendium Fundacji Lanckorońskich, dzięki któremu w okresie czerwiec-lipiec tego roku mogłam odbyć staż naukowo-badawczy na Lwowskim Narodowym Uniwersytecie im. Iwana Franki, oraz w Centralnym Państwowym Historycznym Archiwum we Lwowie, Państwowym Archiwum Obwodowym we Lwowie, Lwowskiej Naukowej Bibliotece im. W. Stefanyka. Stypendium to pozwoliło mi na zebranie materiałów dotyczących abp Józefa Teodorowicza wybitnego męża stanu, działacza Narodowej Demokracji, jak i rozwinięcie kontaktów ze środowiskiem akademickim zajmującym się myślą polityczną, czy też problematyką diaspory ormiańskiej.

Wyniki badań wykorzystuję w pracy dydaktycznej, którą na Uniwersytecie Jagiellońskim wykonuję w ramach dwóch Instytutów – Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych oraz Instytutu Rosji i Europy Wschodniej. W latach 2005-2018 prowadziłam następujące zajęcia dydaktyczne: Historia Polski, Historia Polityczna Polski, Historia Polski XX wieku, Pamięć i polityka historyczna, Holocaust – zagłada Żydów w Polsce i jej powojenne reminiscencje, Mniejszości narodowe, wyznaniowe czy grupy etniczne? Ormianie, Karaimi, Tatarzy, Żydzi i ich próba znalezienia swojego miejsca w II i III Rzeczypospolitej, Polityka państwa wobec mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce po 1989 roku, Myśl Polityczna, Ochrona Własności Intelektualnej, Zagrożenia bezpieczeństwa na Kaukazie, Wielka gra w rejonie Kaukazu, Konflikty etniczne i wyznaniowe jako zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego i międzynarodowego, Historia Narodów

Kaukazu, Antagonizm muzułmańsko-ormiański na Kaukazie, Bezpieczeństwo w regionie Kaukazu, Oblicze konfesyjne współczesnej Gruzji i Armenii, Polityka Rosji wobec Kaukazu Południowego, Proseminarium dla studentów Politologii, Stosunków Międzynarodowych i Bezpieczeństwa Narodowego.

W marcu 2019 r. zostałam powołana na promotora pomocniczego rozprawy doktorskiej mgr. Jakuba Ignaczaka, *Neoeurazjatyzm w perspektywie doktryn nacjonalistycznych*, przewód otwarty w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Od początku studiów doktoranckich starałam się realizować swoją ścieżkę rozwoju we współpracy zagranicznej. Niestety ze względu na opiekę nad niepełnosprawnym synem sporadycznie mogę podejmować się wyjazdów zagranicznych, w celu wygłaszania wykładów na obcych uczelniach i prowadzenia tam badań. Staram się to rekompensować intensywną korespondencją naukową z różnymi ośrodkami i naukowcami. Moje kaukaskie badania, które w ostatnich latach stały się głównym obszarem pracy naukowej, zaowocowały nawiązaniem współpracy z Zakładem Diaspory Instytutu Archeologii i Etnografii Narodowej Akademii Nauk Republiki Armenii i jej szefem dr hab. Rubenem Karapetianem (zacieśnionej w ramach podpisanego memorandum o współpracy między wyżej wzmiankowanym Zakładem a Instytutem Badań Ormiańskich) oraz dr Hasmik Grigorian z Instytutu Archeologii i Etnografii Narodowej Akademii Nauk Republiki Armenii – badania porównawcze procesów sowietyzacji w Armenii i Polsce.

Moja praca naukowa została kilkakrotnie wyróżniona. Dwukrotnie dostałam Nagrodę Rektora za działalność naukową (indywidualną I stopnia w 2009 r. oraz zespołową II stopnia w 2014 r.). Książka *Działalność polityczna arcybiskupa Józefa Teofila Teodorowicza w latach 1883-1923*, Kraków 2013, znalazła się w II etapie eliminacji do międzynarodowej nagrody *Przeglądu Wschodniego* (kategoria nagroda krajowa 2013 roku)

Moje prace dotyczące relacji państwo-kościół w Gruzji zostały docenione, co zaowocowało zaproszeniem do współpracy jako recenzent tekstów z problematyki nauk społecznych przez Science Publishing Group (czasopisma wydawane na platformie internetowej – zał. 4e.). Jestem stałym recenzentem (od 2011 r. do dziś) tekstów do „Studia Politologica Ucraino-Polona”, rocznika wydawanego przez Instytut Państwa i Prawa imienia Wołodymyra Koreckiego Narodowej Akademii Ukrainy, Polską Akademię Umiejętności i Polskie Towarzystwo Naukowe w Żytomierzu. Dwukrotnie recenzowałam teksty do „Politeji”, czasopisma Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ (lista B-13

pkt.). Również dwukrotnie recenzowałam teksty do Zeszytów Naukowych Koła Nauk Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego „Nauki Polityczne”.

Moje liczne zainteresowania naukowe staram się rozwijać będąc członkiem: Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (w oddziale krakowskim jestem członkiem komisji rewizyjnej); Polskiego Towarzystwa Historycznego; Komisji Historii Wojen i Wojskowości (Wydział II Historyczno-Filozoficzny Polskiej Akademii Umiejętności). Jestem także współzałożycielem Instytutu Badań Ormiańskich/ Armenian Institute/ <https://www.armenian-institute-ibo.org/> i członkiem jego zarządu – pełniąc funkcję sekretarza. Instytut jest platformą współpracy szerokiego grona osób zajmujących się różnego rodzaju badaniami armenistycznymi, prowadzonymi zarówno w Polsce, jak i za granicą. W jego skład wchodzi politolodzy, antropolodzy kultury, socjologowie, etnografowie, historycy, językoznawcy. Jestem także przewodniczącym redakcji „Biuletynu Instytutu Badań Ormiańskich”.

Dominacja w mojej pracy naukowej tematyki ormiańskiej, zaowocowała długoletnią współpracą z działającymi w Polsce organizacjami mniejszości ormiańskiej: Fundacją Ormiańską – Armenian Foundation – Հայկական Հիմնադրամ, Fundacją Dziedzictwa i Kultury Ormian Polskich, Ormiańskim Towarzystwem Kulturalnym. Polegała ona m.in. na pracach konsultacyjnych i współdziałaniu w opracowywaniu wystaw poświęconych polskim Ormianom, odczytach i prelekcjach na imprezach poświęconym Ormianom oraz Armenii, konsultacji projektów realizowane przez Fundację Ormiańską oraz wykonaniu dwóch biogramów dla potrzeb wystawy *Ormianie w służbie Rzeczypospolitej*. Współpracowałam również z Ambasadą Republiki Armenii i ambasadorem nadzwyczajnym Edgarem Ghazaryanem (2014-2018). Brałam udział w organizowanym corocznie przez Ambasadę oraz Ministerstwo Diaspory Armenii „Forum Ormian Polskich” [zał. 8]. Uczestniczyłam w projekcie zbierania informacji o badaniach armenologicznych w Polsce.

Aktywność naukowo-badawczą, dydaktyczną oraz społeczną na rzecz środowisk ormiańskich łączę z działalnością organizacyjną. Na II Międzynarodowym Interdyscyplinarnym Kongresie Naukowym *Fenomen Rosji – pamięć o przeszłości i perspektywy rozwoju*, Kraków 29-31 V 2014, byłam sekretarzem kongresu, odpowiedzialnym za kontakt ze stroną rosyjskojęzyczną. Na III Ogólnopolskim Kongresie Politologii, Kraków 22-24 IX 2015, byłam współorganizatorem oraz moderatorem panelu: *Kaukaz Południowy w perspektywie badawczej*. Sprawowałam też opiekę merytoryczną (wspólnie z prof. dr hab. Joachimem Diecem) nad organizacją przez Stowarzyszenie Most do Gruzji i Instytut Wschodnich Inicjatyw Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej *Republika Gruzji-Historia, współczesność, kontekst międzynarodowy*, Kraków 9 VI 2012. Byłam członkiem komitetu

organizacyjnego Obchodów 100-lecia ludobójstwa Ormian w Krakowie (25-26 IV 2015), obchodzonych pod patronatem Ambasady Republiki Armenii i Prezydenta Miasta Krakowa.

Od wielu lat staram się przybliżyć szerokiemu kręgowi odbiorców wiedzę o Ormianach, Armenii i roli Ormian w dziejach państwowości polskiej, a także o innych mniejszościach narodowych i etnicznych w Polsce, poprzez wykłady naukowe, pogadanki, spotkania popularyzatorskie. Szczegółowe informacje na temat różnych form mojej aktywności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej zawiera załącznik nr 6.

W najbliższym czasie chciałabym kontynuować obszar badań naukowych związanych z politologią religii, skupiając się szczególnie na problematyce radykalizmu religijnego w Gruzji i Armenii, roli religii w rozwoju nacjonalizmu gruzińskiego i ormiańskiego oraz polityki historycznej prowadzonej w tych krajach. W dalszej perspektywie są również badania nad adaptacją w Polsce imigrantów z Armenii, jak i mniejszości etnicznych i religijnych w Gruzji (Ormianie w Gruzji) i Armenii, a także znaczenia ludobójstwa z 1915 r. dla diaspory ormiańskiej w Polsce.